



Sámánizmus a képzőművészetben

Farkas Aliz (Q4C3RZ)

Előadás 2022. 11. 21.

ELTE BTK Mongol és Belső-ázsiai Tanszék

Sámánizmus és népvallás (BBV-151:19)

Oktató: Dr. Birtalan Ágnes

Ajánlott irodalom

A. P. Okladnyikov: *Szibériai sziklarajzok*. Corvina Kiadó, Budapest, 1983.

Mircea Eliade: *Képek és jelképek*. Európa Kiadó, Budapest, 1997.

Hoppál Mihály: *Sámánművészet*. Helikon Kiadó, Budapest, 2019.

Robert J. Wallis: *Art and Shamanism: From Cave Painting to the White Cube*. Richmond University, the American International University in London, London, 2019.

Tess Thackara: Why Shamanic Practices Are Making a Comeback in Contemporary Art. *Artsy Online*, 2017. 08. 11. <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-shamanic-practices-making-comeback-contemporary-art> Utolsó megtekintés: 2022. 11. 21. (Képre kattintva képgaléria)

Képek forrása:

(Utolsó megtekintés egységesen 2022. 11. 21.)

1. <https://featherofme.com/lee-jeong-lok-transcendent-world/>
2. <https://www.widewalls.ch/magazine/joseph-beuys-exhibition-bastian-gallery>
3. <http://www.rupestre.net/tracce/?p=2065>
4. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fartmiamimagazine.com%2Fjoseph-beuys%2F&psig=AOvVaw1nQOglbNUZA8NezhFHyadK&ust=1669145650156000&source=images&cd=vfe&ved=0CBEQjhxqFwoTCIj8_KWCwPsCFQAAAAAdAAAAABA2
5. <https://www.artbook.com/blog-kiki-smith.html>
6. <https://www.fenmuguerza.com/blog-donde-esta-ana-mendieta/>
7. <https://www.nytimes.com/2014/11/28/arts/design/francesco-clemente-offers-contrasting-shows.html>
8. <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.ft.com%2Fcontent%2Fc3d30f82-5dca-11e4-b7a2-00144feabdc0&psig=AOvVaw19xEHeTvrtpaC4lQ1L1Sox&ust=1669192227834000&source=images&cd=vfe&ved=0CBEQjhxqFwoTCND4rOKvwfsCFQAAAAAdAAAAABAW>
9. <https://artandcakela.com/2017/04/20/spirited-away-belkis-ayon-at-the-fowler/>
10. <http://samugeza.com/>
11. https://adt.arcanum.com/hu/view/MuveszetiKatalogusok_2003_ATaltosesaSzuzBobalyAttilasz_092a_021/?pg=5&layout=s
12. https://gygyk.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/ikka1_0204-1645_vegleges_k.pdf
13. <https://davidhovsepian.wordpress.com/tag/contemporary-art/>
14. <https://www.frieze.com/tags/zadie-xa>
15. <https://vimeo.com/174517538>

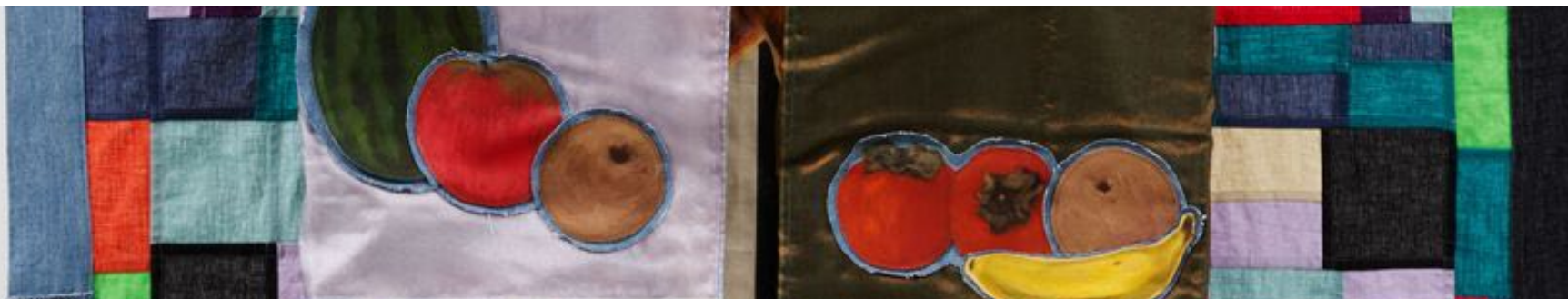


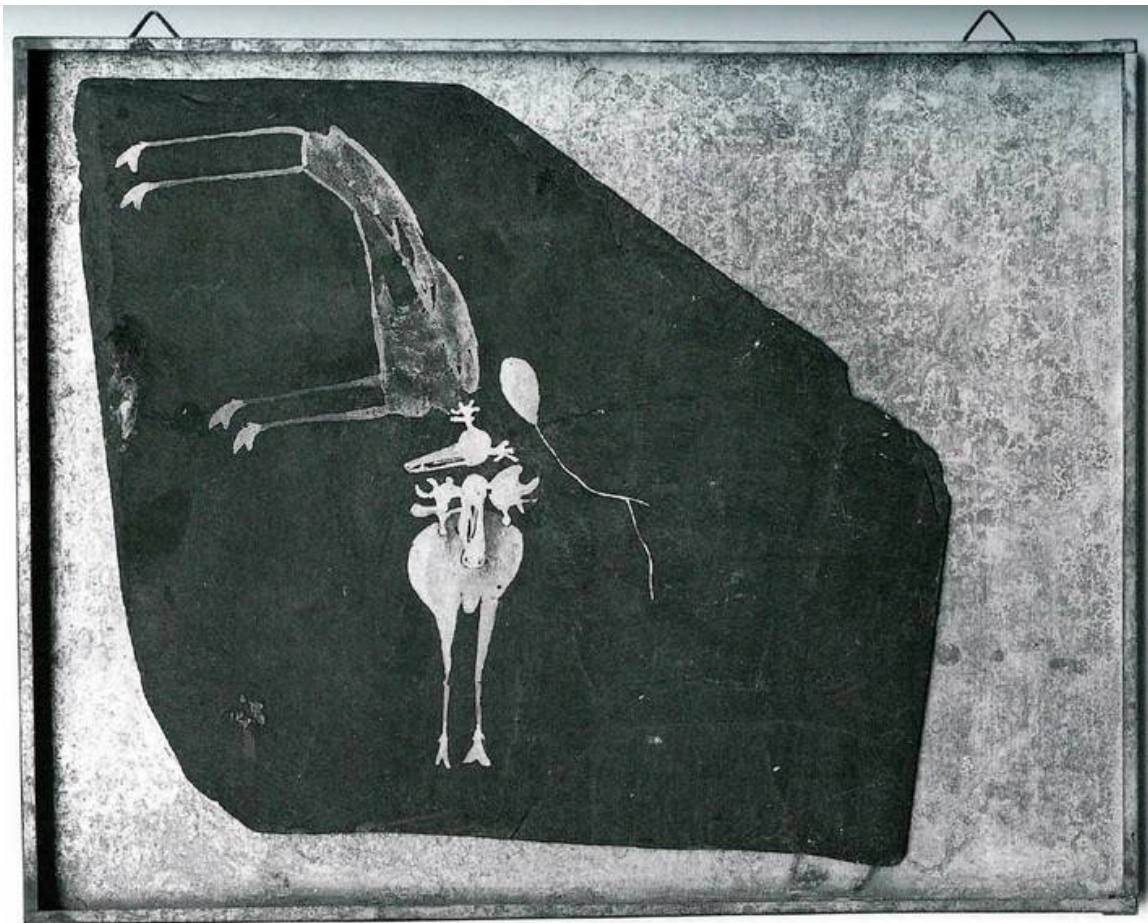
Sámán/Művész

Lehetséges indítékok:

Általában nem a sámánizmus hiteles bemutatása a cél – inkább egyfajta alkotói statement része
A vizuális elemek használatának átvitt értelmű jelentése van

- kiábrándultság a jóléti társadalomból, és az ahhoz kapcsolódó "eltussolt" problémákból
például: iparosodás, gyarmatosítás következményei, technológia általi elszemélytelenedés, ökológiai katasztrófák
- spirituális témák iránti érdeklődés – fontos például a feminista művészek női mitológia iránti érdeklődése (sámánnők, vagy androgün jegyek a sámánizmusban)
- a civilizáció fejlődésébe vetett hit elvetése – a "primitívtől" a kultúra tökéletesedése felé
- a közösség, a valós élmények és hatások keresése a múzeum hideg világához képest
- a művész, mint közvetítő – a saját víziók átadása, sámánhoz való hasonlítás





Joseph Beuys - *Untitled (Two Elks)*, ca. 1951. Slate, engraving, watercolour, 33.5 x 39.5 cm, Mounted by the artist in zinc case sized 39.5 x 50.5 x 3 cm.



Altai-Tuva, szarvasokat és őzeket ábrázoló sziklarajzokról készült szemléltető ábra (A. P. Okladnyikov, 1980)

Az ősi vizuális nyelvezet kifejezőereje – szokatlan kompozíciók
Az elrendezés, vonalvezetés is kommunikáció – nem a szemmel látható valóság mímélése

A sámán és a művész – közös pontok

- közösséghez való viszony
- hiperérzékenység
- vízió, révülés
- transzállapot (szerhasználat – tévhitek)
- "előad" – hatást vált ki, valóságosság tesz
valami megfoghatatlant



Joseph Beuys 1921–1986

Fluxus, happening, performance, festő, szobrász

A sámán szerepével azonosult

Valódi sámán-e a magát sámánnak nevező művész?

A képen: *I Like America and America Likes Me* (1974)
performance

Nőművészek: a nő mint vallási specialista



Kiki Smith: *Pyre Woman Kneeling*. 2002



Ana Mendieta, *Siluetas*. 1973-1978



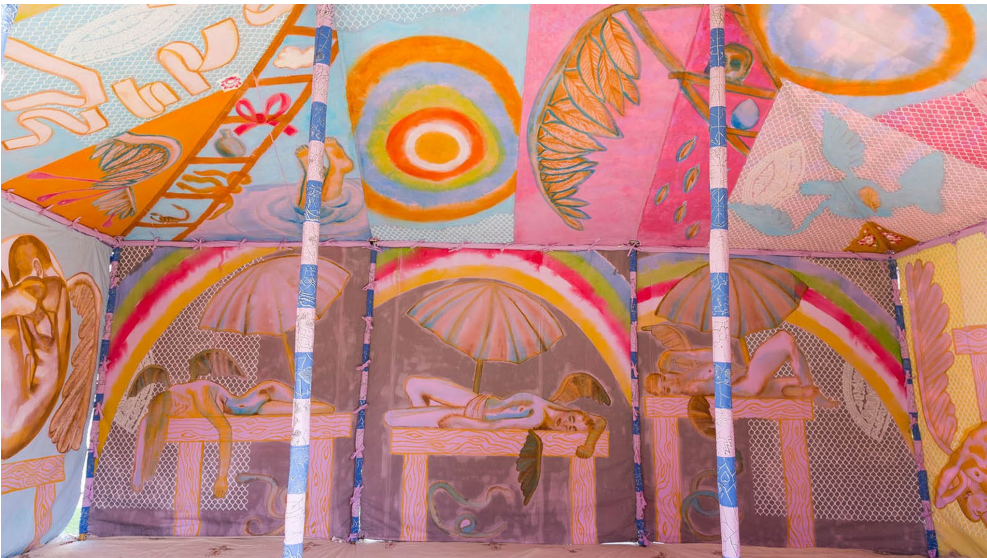
Gyakori: feltartott kéz
Prehistorikus utalások
Halál, túlvilág témája
Nem az odaadó nő karaktere

Ajánlott weboldal: [AWARE Women Artists](#)
Artists, subjects: religion and spirituality

Egymással fedésbe kerülő hitvilágok,
megálmodott kultúrák, jelképek egyvelege



Francesco Clemente, *Angels' Tent and Devil's Tent*, 2014



Buddhista, keresztény, sámánisztikus, antik mitológiai utalások



Belkis Ayón, *Sin título (Sikán con chivo)*
(*Untitled (Sikán with Goat)*), 1993
Collograph.

Afrikai természeti vallások, keresztény utalások

Hazai példák: Samu Géza (1947–1990)



Gólyafészekfa. 70x50 cm, 1990



Díszlet főalak a *Cantana Profana*
című darabhoz. 288x300x140cm, fa,
1981



Szarvas. 95x27x8cm, fa, 1987

Kísérleti műfajok – Magyarország 20. század



Bobály Attila: *Napszekér*. (Zagyvapálfalva, Gorkij lakótelepi játszótér egy részlete) 1980 k.



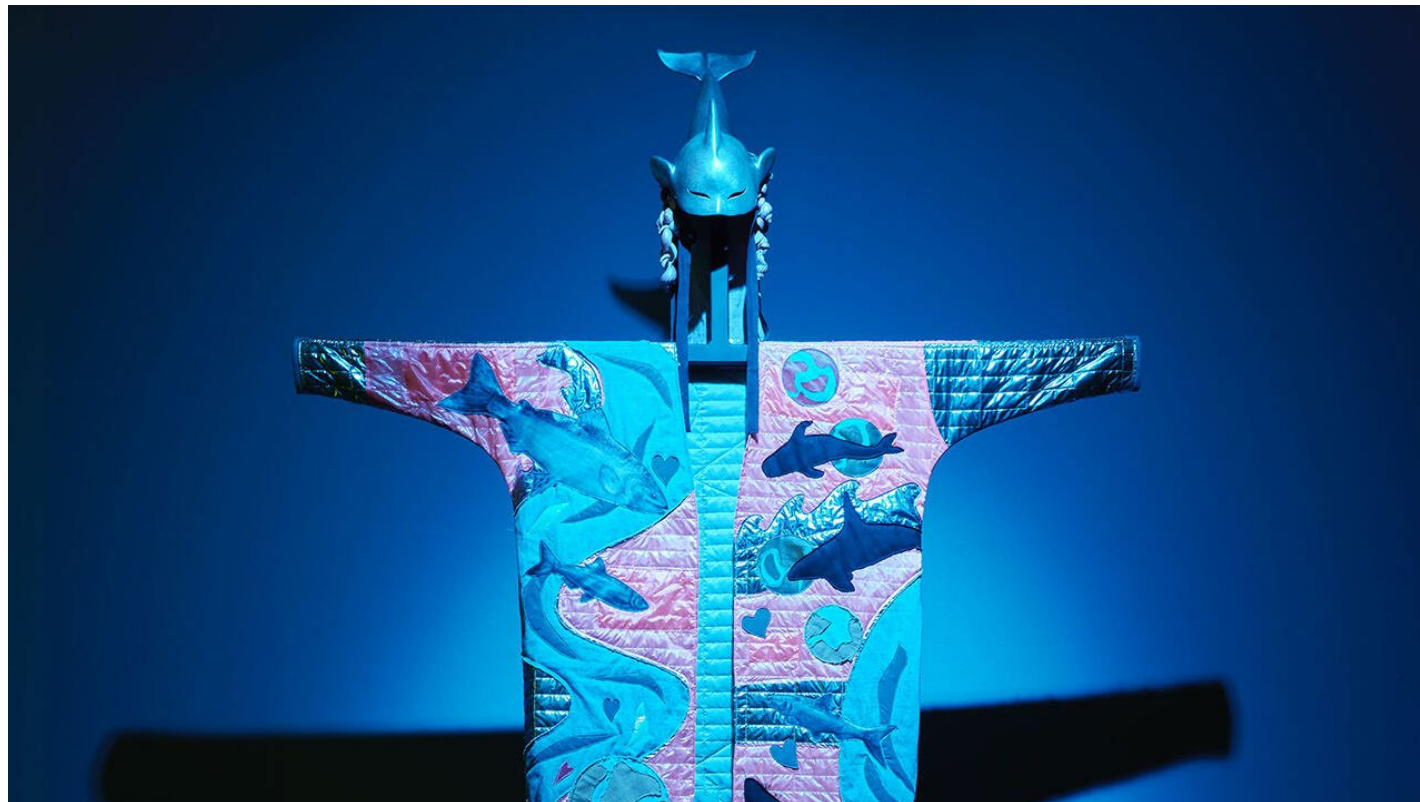
Büky Béla: *Cantata profana* (1940-es évek),
Árnytechnika. Forrás: a Vojtina Bábszínház archívumából

Gyerekekkel való kapcsolat – közösségi jelleg
„Magasművészetből” kiszorult témák/önkéntes kivonulás?
Kísérletek a közösség bevonására

A sámán megjelenése - kortárs művészek „parafrázisa”



Nick Cave: *Soundsuits*. 2004



Zadie Xa: *Moon poetics* (2021)
and *Dream dangerous* (2020)



A sámánizmus világképe –
axis mundi, szellemvilág, állatok
és a mai ökológiai problémák

Video: <https://vimeo.com/174517538>

Interview of Korean artist Lee JeongLok
by Korean Artist Project.

Video ©Korean Artist
Project koreanartistproject.com

